

3.3.1. Ustalanie granic

Po pierwsze, trafne jest zdefiniowanie, czym są granice. "**Granice to oczekiwania, które stawiamy sobie i innym. Pomagają obu stronom zrozumieć, jak należy się zachowywać - jakie zachowanie jest dopuszczalne, a jakie nie**" (Martin, 2022). Nie oznacza to jednak, że wszystkie granice są dobre lub dopuszczalne. Zbyt sztywne granice mogą sprawić, że dana osoba będzie zbyt oderwana od rzeczywistości i niezdolna do tworzenia bliskich związków. Inni jednak cierpią z powodu poczucia winy, kiedy próbują ustalić granice i dlatego mają tendencję do zbyt luźnych granic, co powoduje, że trudno im powiedzieć "nie" i pozwalają innym często ignorować ich (zbyt luźne) granice (Pattemore, 2021). Zatem po pierwsze **trzeba umieć odróżnić zdrowe granice od zbyt sztywnych lub zbyt luźnych**. Nie jest to jednak łatwe, podobnie jak ustanowienie zdrowych granic.

Nash (2018) definiuje następujące etapy wyznaczania zdrowych granic:

Określenie celów	<ul style="list-style-type: none"> - Czego oczekuję od siebie i innych? - Z czym jest mi wygodnie, a z czym niewygodnie i w jakich sytuacjach? - Z kim jest mi dobrze, a z kim niewygodnie?
Identyfikacja osób Wartości	<ul style="list-style-type: none"> - Co jest dla mnie najważniejsze? - Jakie są moje osobiste priorytety? - Które domeny życia są dla mnie najważniejsze?
Wyznaczanie granic	<ul style="list-style-type: none"> - Każdy ma prawo powiedzieć nie/odmówić czegoś. Mówienie "nie" jest podstawową umiejętnością asertywności. - Stwierdzenie, czego się chce, to podstawowa umiejętność. - Nie jesteś winien innym żadnych wyjaśnień odnośnie swoich granic. - Bądź pewny siebie, ale pełen szacunku, kiedy mówisz nie/co chcesz.
Zastanawiając się nad tym, jak się czujesz	<ul style="list-style-type: none"> - Czy to sprawiło, że poczułam się winna? - Czy to wywołało u mnie niepokój? - Czy to sprawiło, że poczułam się zawstydzona? - Dyskomfortu należy się spodziewać, gdy nie jest się przyzwyczajonym do wyznaczania granic. Osoba musi nauczyć się akceptować te niewygodne uczucia takimi, jakimi są.

Zatem **zdrowe granice implikują dobrą samoświadomość, dobre umiejętności komunikacyjne - szczególnie asertywność i umiejętność jasnego stwierdzania faktów - oraz umiejętność radzenia sobie z uczuciem dyskomfortu (Nash, 2018).**